

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu**

Wrocław, dnia 30 grudnia 2009 r.

**Pan
Marek Warcholiński
Dyrektor
Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych
nr 2
w Ludowie Polskim**

LWR-410-37-04/2009
P/09/069

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust.2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu skontrolowała Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 – Liceum Ogólnokształcące w Ludowie Polskim, zwany dalej „ZSP nr 2” lub „LO”, w zakresie wychowania fizycznego i sportu w szkołach publicznych w latach 2007/2008 - 2008/2009.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 30 listopada 2009 r. Najwyższa Izba Kontroli – stosownie do art. 60 ustawy o NIK – przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli, ocenia pozytywnie realizację procesu kształcenia uczniów w zakresie wychowania fizycznego oraz uprawiania sportu, mimo stwierdzonych nieprawidłowości.

1. W badanym okresie, oddziały realizujące programy szkolenia sportowego (10 godzin) funkcjonowały w LO, pomimo tego że w treści żadnego z obowiązujących statutów (nr: 13/2003/2004, 10/2007/2008 i 31/2007/2008) nie określono odrębnie organizacji wychowania fizycznego, ani też nie ustalono organizacji oddziałów sportowych, do czego zobowiązuje §2 pkt 4 załącznika nr 6 do rozporządzenia w sprawie ramowych statutów².

NIK zauważa, że wprowadzenie do statutu Szkoły odpowiednich zapisów nie było jednak możliwe ze względu na niespełnienie wymogu dotyczącego liczebności klas sportowych,

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznych przedszkoli oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61 poz. 624 ze zm.)

określonego w §1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 30 lipca 2002 r. w sprawie warunków tworzenia, organizacji oraz działania klas i szkół sportowych oraz szkół mistrzostwa sportowego³. Pomimo to, arkusze organizacji ZSP nr 2 na poszczególne lata szkolne, opracowane i przedłożone przez Dyrektora w trybie § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie ramowych statutów, zostały zaopiniowane przez przedstawicieli Kuratorium Oświaty we Wrocławiu oraz zatwierdzone bez zastrzeżeń przez organ prowadzący.

2. W latach 2007/2008 - 2008/2009 w ZSP nr 2 zapewniono właściwe warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego oraz możliwości uprawiania sportu. Do zajęć wychowania fizycznego wykorzystywano salę gimnastyczną, boiska szkolne (do piłki nożnej, siatkowej i koszykowej), salę fitness i siłownię, a podpisana przez Dyrektora ZSP nr 2 umowa z Klubem Sportowym QUICK MIX „STRZELINIANKA” m.in. umożliwiła uczniom LO grę w drużynach juniorów zgłoszonych do rozgrywek w Dolnośląskim Związku Piłki Nożnej, treningi, rozgrywanie meczów i sparingów na obiektach sportowych Klubu.

Posiadany sprzęt sportowy uzupełniano w badanym okresie zakupami ze środków ujętych w planie finansowym oraz w planie dochodów własnych ZSP nr 2 o łącznej wartości 30,9 tys. zł (19 elementów wyposażenia m.in.: drabinki koordynacyjne, płotki, materace, ringo pałeczki sztafetowe, stoły do tenisa stołowego, piłki). Zaznaczyć jednak należy, że na 17 badanych elementów sprzętu sportowego tylko materace gimnastyczne i stoły do tenisa stołowego posiadały certyfikaty uprawniające do oznaczenia ich znakiem bezpieczeństwa.

Nauczyciele wychowania fizycznego w LO (2 osoby) posiadali kwalifikacje wymagane przepisami rozporządzenia w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁴, tj. posiadali dyplomy ukończenia studiów magisterskich w zakresie wychowania fizycznego, a jeden z nich również kwalifikacje do realizacji zadań z gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej w zajęciach lekcyjnych w różnych typach szkół. Zostali też przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej.

NIK pozytywnie ocenia - jako działanie rzetelne - zapewnienie uczniom zróżnicowanej oferty pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych. W latach 2007/2008 - 2008/2009 zrealizowano łącznie 608 godzin (po 304 godziny w roku szkolnym) takich zajęć, obejmujących m.in. gry zespołowe, w tym koszykówkę, siatkówkę i piłkę nożną, jak również unihokej i ringo. Spośród uczniów LO uczestniczyło w tych zajęciach odpowiednio 8 uczniów (4,2% ogólnej ich liczby) w roku szkolnym 2007/2008 oraz 12 (7,3%) w roku szkolnym 2008/2009. Ponadto Dyrektor ZSP nr 2, wykorzystując środki pochodzące z programu „Wyrównywanie szans edukacyjnych i wsparcie edukacyjnego oraz artystycznego rozwoju uczniów szkół ponadgimnazjalnych Powiatu Strzelińskiego”, zorganizował w 2007 r. dla młodzieży szkoły 12 wyjazdów na basen w celu doskonalenia umiejętności pływackich, w których brało udział od 4 do 12 uczniów LO.

³ Dz. U. z 2002 r. Nr 126, poz. 1078

⁴ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 września 2002 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 155, poz.1288 ze zm.)

W badanym okresie organizowano imprezy i zawody wewnątrzszkolne i międzyszkolne, odpowiednio 9 i 3 w latach 2007/2008 i 2008/2009 (zawody w piłce siatkowej, koszykowej, pokazy aerobiku, festyny rekreacyjno – sportowe), a także zapewniono udział uczniów LO w zawodach organizowanych przez inne podmioty kolejno 13 i 12 imprez (zawody w piłce halowej, plażowej, siatkowej, koszykowej i nożnej, w biegach przełajowych oraz tenisie stołowym).

W szkole stworzono dodatkową ofertę zajęć sportowych, tj. grupy sportowe realizujące zajęcia z wychowania fizycznego w wymiarze wymaganym dla klas sportowych (10 godzin tygodniowo), w których uczestniczyło w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 kolejno 42 i 31 uczniów LO. Wszyscy uczniowie biorący udział w szkoleniu sportowym w roku szkolnym 2009/2010, tj. w trakcie kontroli NIK (łącznie 12) legitymowali się orzeczeniami lekarskimi stosownie do § 1 rozporządzenia w sprawie zakresu koniecznych badań⁵, przy czym orzeczenia te nie zawierały informacji, czy wydający je lekarz spełniał wymogi § 4 ww rozporządzenia, tj. czy był specjalistą w dziedzinie medycyny sportowej.

Uczniom uprawiającym sport wyczynowo (30 i 19 osób w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009) stworzono odpowiednie warunki szkolenia sportowego oraz nauki. W ramach umowy współpracy podpisanej z Klubem QUICK MIX „STRZELINIANKA”, umożliwiono uczniom LO grę w drużynach juniorów prowadzonych przez Klub, zgłoszonych do rozgrywek w Dolnośląskim Związku Piłki Nożnej, wspólne treningi i nieodpłatne udostępnienie obiektów użytkowanych przez Klub do rozgrywania sparingów i meczów. Ponadto pokrycie kosztów związanych z rejestracją, transferowaniem zawodników, opłatami sędziów i przeprowadzaniem badań lekarskich oraz sprzęt sportowy do rozgrywania meczów ligowych (stroje piłkarskie, buty, piłki). W badanym okresie w ZSP nr 2 prowadzono uzupełniające zajęcia pozalekcyjne (z informatyki, języka angielskiego, niemieckiego, polskiego i geografii) dla grających w Lidze Dolnośląskiej Juniorów, w których uczestniczyło od 1 do 7 uczniów zaangażowanych w te rozgrywki.

3. Uwagi Najwyższej Izby Kontroli dotyczą realizacji programów wychowania fizycznego w ZSP nr 2. Wdrożone przez nauczycieli, na ich podstawie, plany nauczania wprowadzicie zgodne z wymogiem § 9 rozporządzenia w sprawie ramowych planów nauczania⁶ i dostosowane do posiadanych przez szkołę obiektów oraz urządzeń i sprzętu sportowego, nie zostały jednak dobrane dla oddziałów LO pod względem możliwości ruchowych uczniów, rozpoznanych w momencie rozpoczęcia przez nich nauki (tzw. „na wejściu”), gdyż takich diagnoz nauczyciele wychowania fizycznego nie przeprowadzali. Zdaniem NIK korelacja planów z możliwościami uczniów jest czynnikiem wspomagającym rzetelne przeprowadzanie oceny poszczególnych uczniów.

⁵ rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2009 r. w sprawie zakresu koniecznych badań lekarskich, częstotliwości ich przeprowadzania oraz trybu orzekania o zdolności do uprawiania określonej dyscypliny sportu przez dzieci i młodzież do ukończenia 21 roku życia oraz przez zawodników między 21 a 23 rokiem życia (Dz. U. Nr 58, poz.483)

⁶ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12.02.2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz.142 ze zm.)

Ponadto przyjęte przez nauczycieli plany dydaktyczno-wychowawcze nie wskazywały konkretnych sposobów realizacji zawartych w nich założeń, w tym form organizacyjnych i metod pracy z uczniami, co powodowało, że teoretyczne podstawy realizacji lekcji nie zawierały opisu środków służących podniesieniu atrakcyjności lekcji i motywacji uczniów do uczestniczenia w zajęciach. Plany te nie zawierały również opisu wymagań co do osiągnięć uczniów (wymagań programowych dotyczących poziomu sprawności ruchowej, siły, wysiłku) i sposobu (metod) ich pomiaru.

Niemniej podczas lekcji stosowane przez nauczycieli wychowania fizycznego formy organizacyjne i metody pracy z uczniami były adekwatne do przyjętych celów lekcji i aktywizowały uczniów, także tych z dysfunkcjami, właściwy też był dobór wykorzystywanych urządzeń i sprzętu sportowego. Przestrzegano także bezpieczeństwa podczas zajęć, chociaż w trakcie kontroli stwierdzono również uchybienia w tym zakresie, gdyż na jednej z hospitowanych lekcji z użyciem piłek, nauczycielka dopuściła do uczestnictwa w zajęciach uczennice w okularach korekcyjnych i ozdobach we włosach.

4. *Przedmiotowy system oceniania („pso”), opracowany przez nauczycieli wychowania fizycznego LO nie był zgodny z niektórymi wymogami realizowanego programu nauczania i wewnątrzszkolnego systemu oceniania („wso”) sporządzonego na podstawie rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania⁷, gdyż m.in.: w dokumencie tym nie wskazano nazwy realizowanego programu nauczania, do którego odnosił się pso oraz nie określono wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych, a wskazane kryteria poszczególnych ocen sformułowano w sposób bardzo ogólny, co zdaniem NIK utrudnia dokonywanie oceny w sposób w pełni zobiektywizowany i rzetelny. Ponadto pso nie zawierał opisu sposobu oceniania na podstawie testów sprawności (§ 37 wso), a także nie precyzował wymaganej koniecznej ilości ocen z wychowania fizycznego w semestrze (§ 38 ust.1 wso).*

Podczas lekcji w klasach LO nauczyciele wychowania fizycznego, stosując ogólnie sformułowane w pso zasady, wymagania i kryteria oceniania, uwzględniali wysiłek uczniów wkładany przez nich w wywiązywanie się z wymagań wynikających ze specyfiki przedmiotu oraz uwzględniali ww. zasady przy wystawianiu ocen cząstkowych.

5. Nie w pełni rzetelnie prowadzono nadzór pedagogiczny nad problematyką wychowania fizycznego. Wprawdzie w latach 2007/2008 - 2008/2009 w ramach nadzoru pedagogicznego przeprowadzono 5 hospitacji lekcji wychowania fizycznego i zajęć ruchowych (w tym 2 prowadzonych przez nauczycieli LO), niemniej nie miały one charakteru kompleksowego badania warunków prowadzenia i jakości tych zajęć, gdyż m.in.: nie badano wpływu udziału nauczycieli w formach doskonalenia zawodowego na jakość prowadzonych przez nich zajęć,

⁷ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz.562 ze zm).

a także nie udokumentowano podjęcia działań wynikających z podsumowań powyższych hospitacji (§ 7 ust.1 rozporządzenia w sprawie zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego⁸).

6. W badanym okresie zapewniono w ZSP nr 2 odpowiednią organizację doskonalenia zawodowego nauczycieli wychowania fizycznego. Stosownie do art. 41 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie oświaty⁹) w latach 2007/2008 - 2008/2009 obowiązywały zatwierdzone przez Radę Pedagogiczną wieloletni i roczne plany doskonalenia zawodowego, oparte o zbadane potrzeby nauczycieli. Nauczyciele wychowania fizycznego LO uczestniczyli w 5 formach takiego doskonalenia (instruktaż stanowiskowy dla stanowiska nauczyciel wf, kurs dla instruktorów rekreacji ruchowej – piłka siatkowa, szkolenie z *Nordic Walking*, kurs dla nauczycieli i trenerów piłki nożnej, konferencja „Taniec formą aktywności fizycznej dla każdego”).

7. Udział uczniów LO obecnych na lekcjach wychowania fizycznego zmniejszył się w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 z 78,4% do 74,5%. Należy dodać, że ZSP nr 2 nie skorzystał z możliwości uatrakcyjnienia dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w formie zajęć pozalekcyjnych (sportowych, rekreacyjno-zdrowotnych, tanecznych i aktywnych form turystyki), zawartej w § 1 rozporządzenia w sprawie realizacji dwóch godzin zajęć wychowania fizycznego¹⁰.

8. W celu zapewnienia uczniom bezpieczeństwa podczas prowadzenia zajęć wychowania fizycznego m.in.:

- w odpowiednich miejscach umieszczono regulamin korzystania z boisk sportowych i urządzeń sportowych oraz regulamin korzystania z siłowni szkolnej,
- przeprowadzono, stosownie do § 3 ust.1 rozporządzenia w sprawie bhp w szkołach¹¹, 4 okresowe przeglądy obiektów szkolnych, a protokoły z ustaleń tych przeglądów przekazano organowi prowadzącemu,
- przeprowadzono, stosownie do art. 62 ust.1 pkt 1 prawa budowlanego¹², kontrole okresowe roczne i pięcioletnie obiektów, w których znajdowały się: sala gimnastyczna, sala fitness i siłownia.

W trakcie powyższych przeglądów i kontroli nie stwierdzono zaniedbań w zakresie bezpieczeństwa pracy i nauki.

Nieprawidłowo natomiast, tj. niezgodnie z wzorem zawartym w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bhp w szkołach, prowadzono rejestr wypadków. Nie zawierał on bowiem niektórych wymaganych przepisami informacji, w tym o udzielonej pomocy, środkach zapobiegawczych i wydanych zarządzeniach, a zapisy powyższego rejestru nie były po-

⁸ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. Nr 235, poz.1703)

⁹ ustawa z dnia 7.09.1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz.2572 ze zm.)

¹⁰ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 sierpnia 2009 r. w sprawie dopuszczalnych form realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego (Dz. U. Nr 136, poz.1116)

¹¹ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U z 2003 r., Nr 6, poz.69)

¹² ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2006 r., Nr 156, poz.1118 ze zm.)

twierdzone podpisem Dyrektora szkoły. W latach 2007/2008 - 2008/2009 na ogółem 15 wypadków uczniów LO odnotowano 1 wypadek podczas lekcji wychowania fizycznego, z którego prawidłowo, tj. zgodnie z zapisem załącznika nr 1 powyższego rozporządzenia sporządzono protokół powypadkowy.

9. Wszyscy uczniowie osiągający wysokie wyniki sportowe byli doceniani poprzez pochwały na forum szkoły podczas apeli i uroczystości szkolnych lub zebrań z rodzicami, otrzymywali pisemne podziękowania, a informacje o uzyskanych przez nich wynikach były wywieszane w gablotach szkoły. Ponadto przyznawano jednorazowe stypendia za osiągnięcia sportowe, w badanym okresie ogółem dla 34 uczniów w łącznej kwocie 3.596,00 zł sfinansowane z budżetu szkoły, zgodnie z zasadami określonymi w obowiązującym od 20 czerwca 2005 r. regulaminie przyznawania stypendium za wyniki w nauce lub osiągnięcia sportowe.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

1. *Uzupełnienie certyfikatów bezpieczeństwa dla posiadanego sprzętu oraz wprowadzenie procedur zakupu nowego sprzętu sportowego z certyfikatami bezpieczeństwa.*
2. *Przyjmowanie orzeczeń lekarskich o zdolności lub niezdolności do uprawiania określonej dyscypliny sportu od lekarzy wymienionych w § 4 rozporządzenia w sprawie zakresu koniecznych badań lekarskich.*
3. *Uzupełnienie - programu nauczania wychowania fizycznego na rok szkolny 2009/2010 i opracowanych na jego podstawie planów dydaktycznych - o elementy w zakresie sposobów realizacji, tj. form organizacyjnych i metod pracy z uczniami, form i metod oceny osiągnięć uczniów, w tym diagnoz możliwości ruchowych uczniów „na wejściu”.*
4. *Dostosowanie przedmiotowego systemu oceniania z wychowania fizycznego do przepisów rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania oraz wewnątrzszkolnego systemu oceniania.*
5. *Zapewnienie kompleksowego nadzoru pedagogicznego nad problematyką wychowania fizycznego, w tym badanie wpływu udziału nauczycieli w formach doskonalenia zawodowego na jakość prowadzonych przez nich zajęć i dokumentowanie podjętych działań wynikających z podsumowań przeprowadzanych hospitacji.*
6. *Rozważenie możliwości uatrakcyjnienia dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego w formie zajęć pozalekcyjnych, tj. sportowych, rekreacyjno-zdrowotnych, tanecznych i aktywnych form turystyki w celu zwiększenia frekwencji na lekcjach wychowania fizycznego.*
7. *Dostosowanie rejestru wypadków do wymogów zawartych w załączniku nr 2 do rozporządzenia w sprawie bhp w szkołach.*

Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury we Wrocławiu, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.